

ויקהל משה

[אָבֹו]ת מְלָאכֹות קֹודֶם עֲשִׂיתָ מִשְׁכָּן בִּיָּאָרֶם צוֹר וְתוֹלְדוֹתֵיהֶם
[בְּמְלָאכֹות זָ]בֹול שְׁלֹא יִסְפְּקוּ וַיַּעֲשׂוּ אַחַת מֵהֶם
'וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת [כָּל עַדְת] בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם'
ש"מ' לה, א

גִּאוּלִים מְלָאכְתָּ'כֶם תַּעֲשֶׂה [עַל יְדֵי אֲ]חֵרִים בַּעֲשׂוֹתְכֶם רְצוֹן מִלְכִי בַקֹּדֶשׁ
5 דִּין הוּא בְּשֹׂאֵינְכֶם [עוֹשִׂים רְצוֹן]נִי שְׁעַל יְדֵיכֶם עֲשִׂיתָה תִתְחַדֵּשׁ
'שִׁשֶׁת יָמִים [תַּעֲשֶׂה] מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ'
ש"מ ב

הֵן בַּשַּׁבָּת אָסוּר [לָךְ לְהִבָּ]עִיר וּמוֹתֵר מִעֶרֶב שַׁבָּת
וּבְמוֹשְׁבוֹת אִי אַתָּה מִבְּעִיר [אָבֵל] מִבְּעִיר אַתָּה בַּמִּקְדָּשׁ בַּשַּׁבָּת
ש"מ ג
'לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל [מוֹ]שְׁבוֹתֵיכֶם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת'

10 הַשַּׁבָּת > שְׁקוּלָה כִּנְגֵד כָּל הַמְצוּוֹת וּמַעֲיִן דְּגִמַּת הָעוֹלָם הֵבֵא וּוַעֲדָה
שְׁמַעְיָה הַזֵּהִירָם שְׂיִזְהָרוּ בָּהּ וּשְׂבִיעִי לְגוֹר מִיָּנֶה עַל הָעֲבוֹדָה
וְנִם 'קָרָא יְיָ בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה' ל[מ]לאכת קד'
ש"מ ל

נוסח היסוד: ד (טורים 1–15, 20–הסוף), ב (טורים 16–19). חילופים: ב (טורים 1–15), ד (טורים 16), י (טורים 1–5), כ (טורים 1–24).
אחר לר' שמואל י 1 אבות] ב צור] ציר י 2 במלאכות זבול] ב 4 מלאכתכם] ב על ידי אחרים] בכ [א]חרים] עד [ה]נה תעד[ם] י 5 בשאינכם
כשאינכם כ 8 מבעיר אבל מבעיר אתה] א[בל א]תה מבעיר ב מבעיר אבל א[תה] ... כ 10 וועדה] ועודה ב

1 צור הקב"ה ציווה על השבת לפני שציווה על מלאכת המשכן ללמד שאין מלאכת המשכן דוחה שבת, והשווה מכילתא דר"י,
ויקהל א, עמ' 345. 2 במלאכות זבול מלאכות המשכן. שלא יספקו שלא יהיה לבנ"י ספק. 4–5 גאולים כינוי לישראל,
והשווה מכילתא שם: ששת ימים תעשה מלאכה, כתוב אחד אומר ששת ימים תעשה מלאכה...בזמן שישראל עושין רצונו של
מקום...מלאכתן נעשית על ידי אחרים...וכשאינן עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן. מלכי בקודש כינוי
לאל על פי תה' סח, כה. 7 ומותר מערב שבת מכילתא שם, עמ' 346: ביום השבת אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר מערב
שבת לשבת. 8 ובמושבות מכילתא שם, עמ' 346–347: במושבות אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בבית המקדש. 10 הש'
שקולה וכו' ירושלמי, ברכות א ה, ג ע"ג: זו מצו' שבת שהיא שקולה כנגד כל מצותיה של תור'. והשווה יתרו, יוצר 44. ומעין
דגמת וכו' פסדר"כ, ויהי בחצי י, עמ' 130: דוגמא מעין העולם הבא. דגמת – דבר דומה, תבנית. 11 שמעיה איש האלהים
והוא משה. וראו בא, גוף יוצר 16. ושביעי לגור בצלאל נחשב דור שביעי ליהודה, גור אריה, בהנחה שיפונה אבי כלב, סב
סבו של בצלאל, היה נכד יהודה, ונזדהה עם חצרון, כפי שאנו מוצאים בסוטה יא ע"ב.

זֶה הַחֲכִימוּ מִדּוֹת שְׁלוֹשׁ עֲשׂוֹת מִשְׁכָּן וְכָל כְּלִי [ה]פְּרוּטִים
חָרָז שְׁנַיִם עֶשֶׂר טַפְחִים וּמִחֲצָה מְשׁוּעָר [בּוֹ הַת]חִיל בְּקִישׁוּטִים
15 'וַיַּעַשׂ בְּצִלָּאֵל אֶת הָאָרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים' שם' לז, א

טִיכָס שְׁלוֹשׁ אַרְנוֹת אֲמָצְעֵי שְׁלֹעַץ וּפְנִימֵי וְחִיצוֹנֵי זָהָב
יִישָׁר [תוֹ]כּוֹ כָּבְרוּ וְחִיפָה [שְׁ]פָתָיו [כְּ]עֲלִיּוֹנָן כְּתֻמָּתוֹנָן צָהָב
16 'וַיִּצְפְּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זָרָא [זָהָב]'
שם ב

כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַרְבַּע שְׁבָקוֹדֶשׁ [דִּרְכוּ ... תִּתִּיו]
20 [לּוֹחֹת] שֵׁשֶׁה וְרוּחַב שְׁלֹשָׁה [...] שְׁלֹאָרוֹן נְתִינָה רַחֲבָא [כְּנָגֶד] אֲרָכָם וּשְׁלֹשָׁה טַפְחִים [תִּתִּיו]
שם ג 'וַיִּצְקוּ לוֹ אֲרָבַע טַבָּעוֹת זָהָב עַל אֲרָבַע פְּעֻמוֹתָיו'

פְּעֻמוֹתָיו | מְרוּבָּעוֹת הָיוּ וּבְטַבָּעוֹת הַבָּדִים יוֹבָאוּ
מִכָּל הַלְוִיִּם הָיוּ בְנֵי קֹהֵת מְעוּלִים וְלֹא יִתְגָּאוּ
17 '[כִּי] עַל[ב]וֹדֶת הַקֹּדֶשׁ עָלִיהֶם בְּכֻתֵּף יִשָּׂאוּ' ארון קד' במ' ז, ט

14 בוֹ הַתְּחִיל ב 16 טִיכָס [טִיכָס (בשוליים) כ שְׁלוֹשׁ] שְׁלֹשׁ אֲמָצְעֵי הַחִיצוֹן ד 19 כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַרְבַּע כ 20 עַל פִּי כ 24 כִּי כ
13 מִדּוֹת שְׁלוֹשׁ בַּחֲכֻמָּה, בַּחֲבֻנָּה וּבִדְעָה (שִׁמ' לַח, לֹא). הַשּׁוּוֹ תִּנְ"ב, וִיקָהֵל ו, עַמ' 122: וּבִג' דְּבָרִים הִלְלוּ נַעֲשֶׂה הַמִּשְׁכָּן.
14 שְׁנַיִם עֶשֶׂר טַפְחִים וּמִחֲצָה זֶה אֹרֶךְ הָאָרוֹן אֲמָתִים וְחִצֵּי אֹרֶכּוֹ לְפִי חִיּוּב שֶׁל חֲמִשָּׁה טַפְחִים לְאֻמָּה. בְּקִישׁוּטִים בְּאֻמָּת.
16 יוֹמָא עַב ע"ב: שֶׁלֹּשׁ אַרְנוֹת עֲשֶׂה בְּצִלָּאֵל, אֲמָצְעֵי שֶׁל עֵץ תְּשַׁע, פְּנִימֵי שֶׁל זָהָב שְׁמוֹנֶה, חִיצוֹן עֲשֶׂרֶה וּמִשְׁחָה. 17 כְּעֲלִיּוֹנָן
כְּתֻמָּתוֹנָן צָהָב בַּחוּץ וּבְפָנִים הִיא עֲשׂוּיָה זָהָב. הַשּׁוּוֹ יוֹמָא שִׁם: מִבֵּית וּמִחוּץ תְּצַפְנוּ... כָּל תַּלְמִיד חֲכָם שֶׁהָיוּ נִתּוּנִים בְּאָרוֹן (יְרוּשָׁלַיִם, סוּטָה ח א, תַּלְמִיד חֲכָם. 19 מֵאַרְבַּע שְׁבָקוֹדֶשׁ מֵאַרְבַּע הַלּוֹחֹת, שְׁנַיִם שְׁבוּרִים וּשְׁנַיִם שְׁלֵמִים שֶׁהָיוּ נִתּוּנִים בְּאָרוֹן (יְרוּשָׁלַיִם, סוּטָה ח א, כַּב ע"ג). 20 לּוֹחֹת שֵׁשֶׁה וְרוּחַב שְׁלֹשָׁה הַשּׁוּוֹ יְרוּשָׁלַיִם שִׁם: וְהַלּוֹחֹת הָיוּ כָּל אֶחָד אֲרָכָן שֵׁשֶׁה טַפְחִים וְרוּחַבָּן שְׁלֹשָׁה. נְתִינָה רַחֲבָם הַשּׁוּוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שִׁם: תֵּן רַחֲבָן שֶׁלּוֹחֹת לְאֹרֶכּוֹ שֶׁל אֲרוֹן נִשְׁתַּיֵּיר שִׁם חֲצִי טַפַּח. 22 וּבְטַבָּעוֹת הַבָּדִים יוֹבָאוּ עַל פִּי שִׁמ' לז, ה. 23 בְּנֵי קֹהֵת מְעוּלִים בְּמ"ר ה, ח: וּמְעוּלִין בְּשִׁבְט לֹוי מִשְׁפַּחַת קֹהֵת...הָיוּ טוֹעֲנִין בְּכַתְּפֵיהֶם.

25 מִשְׁכָּן] וְכָל־כְּלֵי הַצִּפּוֹן עָשָׂה אֲרָכּוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר טַפָּחִים וְרָחֲבוֹ שֵׁשֶׁה [שִׁטִּים]
נַעֲשֶׂה בְשִׁלְשָׁה טַפָּסִים אֲרָכּוֹ שֵׁשֶׁה וְרָחֲבוֹ חֲמִשָּׁה עַל [...] פּוֹשְׁטִים
'וַיַּעַשׂ אֶת הַשִּׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים'

שמ' לו, י

שׁוֹמֵת אֲרָכּוֹ [...] גָּפְנִים כְּנָגֵד רֹחֵב הַשִּׁלְחָן וּשְׁנַיִם יַעַשׂ לוֹ בְּשִׁזּוֹר
עַד שִׁיתְקַפֵּל טַפָּחִיִּים מִיָּפֶן וְטַפָּחִיִּים מִיָּפֶן וְטִיפָחִיִּים [...] וּוּח לְנִישׁוֹב הַמְּחִזֵּר
'וַיִּצְרֶף אוֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ זֶר'

שמ יא

[פ...] הָיוּ בָּם סִנִּיפִים שְׁנַיִם לְכָל סֹדֵר לְהַסְבִּיב
צָרוּבִים עֲשָׂרָה וּשְׁנַיִם חֲצָיִי קָנִים עַל הַחֲלוֹת לְהַצְבִּיב
'וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגָּרֶת טוֹפָח סָבִיב'

שמ יב

סָבִיב! וַיִּתּוּק מוֹפָצָלִים וּשְׁמוֹנָה כְּהָנִים נִכְנָסִים אַרְבַּע לְהַחֲלִיף וְאַרְבַּע לְ[נָ]טָלִים
וּבְאֶחָד בַּשָּׁבֶת סֹדֵר הַקָּנִים וּבְעֶרְבַּ שְׁבֶת שׁוֹמְטִים וּמְגַלְגָּלִים
'מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם' לְקֹד'

וי' כד, ח

26 בשלשה] כשלשה בכה"י 28 ארכו] א[וי]רו בכה"י

25 משכו כלפי הצפון את השולחן במשכן (שמ' כו, לה), והשוו מנחות יא, ה: רבי מאיר אומר השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה. 26 בשלשה טפסים ואף כי ארכו של לחם הפנים עשרה, הוא מאבד מאורכו כשעושהו בדפוס בקפלו אותו ונעשה ששה. והשוו ספרא, אמור יג, ב: ושלשה טפסים היו שם. פושטים צריך כנראה להשלים: על [גבי השולחן אותם] פושטים. 28 גפנים לא נודע משמעו כאן. בשזר שני הלחם מצטרפים זה לזה. והשוו מנחות יא, ה: נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן. 29 המחזר שהרוח נושבת וחוזרת ונושבת. והשוו מנחות שם: וכופל טפחיים מכאן וטפחיים מכאן וטפחיים ריוח באמצע כדי שתהא הרוח מנושבת ביניהן. 31 סניפים מתקן של עמודים משני צדי השולחן על מנת לתמוך בחלות. שנים לכל סדר שתי טבעות לכל זוג של חלות. השוו מנחות יא, ו: ארבע סניפין של זהב היו שם מופצלין מראשיהן שהיו סומכים בהן שנים לסדר זה ושנים לסדר זה. 32 צרובים עשרה ושנים ארבע החלות האמצעיות שהיו מהודקות מחוזקות וצורבות על ידי שנים עשר חצאי קנים. השוו מנחות שם: ועשרים ושמנה קנים כחצי קנה חלול ארבעה עשר לסדר זה וארבעה עשר לסדר זה. להצביב למתוח ולהטפח בהרחבת השורש צב"י (במ' ה, כז). 34 מופצלים אלה עמודי הזהב שהיו מתפצלים בראשיהם כדי לתמוך בחלות לחם הפנים. השוו מנחות יא, ז: ארבעה כהנים נכנסין שנים בידם שני סדרים ושנים בידם שני בויכים וארבעה מקדימין לפנייהם שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בויכים. 35 מנחות יא, ו: לא סדור קנים ולא נטילתן דוחה את השבת אלא כנס מערב שבת ושומטן ונותן לארכו של שלחן.

- קבועה בדרום ע[ש] גופה שמונה עשר טפחים [כמין] עשנת ו[קורה
רגלה [ופרחה] שלש[ה ט]פ[ח]ים חלק [שני טפחים ..רה]
[ויעש את המנורה זהב טהור מקשה עשה את המנורה]
שם' לז, יז
- 40 [ש... ..]
[ת... ..]
שם יח [וששה] קנים יצאים מצדיה שלשה קני מנורה מצדה האחד'
אותם שלשה שנשתתירו בהם גביעים שלשה וכפתר ופ[ר]ח ... ג[לגליה]
אחד עשר כפתורים ותשעה פרחים[ם] עש[ר]ים ושנים גביעים מספר כלליה
שם כד [כפר זהב טהור תעשה אותה ואת כל אליה] 45
כלייה > | לעשותם כתק[ו]ן ונירותיה [.... ..רה]
למאד היה משובח בצלאל שעשאה בלי מחזו[ו]..רה]
'פמראה אשר הראה יי את משה כן עשה את המנורה' בחנינת קד'
במ' ח, ד

37 קבועה בדרום כינוי למנורה (שם' מ, כד). עשת וקורה ברייתא דמלאכת המשכן י: כיצד עשה בצלאל את המנורה?
עשאה כמין עשת או כמין קורה. והשוו מנחות כח ע"ב: גובהה של מנורה שמנה עשר טפחים, הרגלים והפרח ג' טפחים,
וטפחיים חלק (ברייטא דמלאכת המשכן). 43 שלשה שנשתתירו מנחות שם: נשתתירו שם ג' טפחים שבהן ג' גביעין וכפתור
ופרח. 44 אחד עשר כפתורים מנחות שם: ונמצאו, גביעין עשרים ושנים, כפתורים אחד עשר, פרחים תשעה. 45 תעשה
לה"כ: עשה. 47 בלי מחזו משה ראה ובצלאל עשה מבלי שראה, והשוו לקח טוב, בהעלותך, צו ע"ב: כמראה אשר הראה ה'
את משה כן עשה את המנורה. ר' נתן אומר הראה לו הקב"ה למשה כלים ומנורה עשויה, וכן עשה בצלאל את המנורה לרבות
משמשי המנורה.

אופן

אמרת שבת בהקהל נאמרה
באשר בכל המצות מצותה חמורה
גם בתורה כתובה ובנביאים שנויה וגמורה
דרושה ומשולשת בכתובים צרובה ושמונה

5 הבערה היתה בכלל ויצאת לחלק הליכה
וללמד [וי]ל[חיי]ב על כל מלאכה ומלאכה
זווגו [חריש] וקציר להורות ב'ה'ם הלכה
חק השתתתה גם כן ייחד אדיר המלכה

טירום ק[בע] שבת ואיחור שימורו חובה
10 יעשו משמרת למשמרת הזוהר רם לדובכה
כלילת זכור ושמור בדיבור אחד נקצבה
לכל יצור לומר כן אפשר לו להציבה

מהלך חול וחספי אדם אסורים וחספי שמים מותרים
מילול ודיבור נאסר לא מחשבה והרהורים
15 נחת ועונג לקרותו לא עינוי וצער
נורא בירכו וקידשו [כ]נקדש בקדישין ועירין והא[נפ]נים

נוסח היסוד: ג. חילופים: ד (טורים 1–13).

2 בכל מכל ד 6 ולחייב ד 7 חריש ד הלכה ד (מלאכה) [הלכה] בכה"י 8 חק ד חין בכה"י 9 טירום ד טי(ר)[ע]ום בכה"י קבע ד 10 רם ד (כ)[ב]ם בכה"י 12 להציבה [להניבה] בכה"י

1 בהקהל נאמרה השוו ספרא קדושים א, א: מלמד שהפרשה נאמרה בהקהל. 3 שנויה וגמורה נשנית ונלמדת. 4 דרושה ומשולשת השוו מדה"ג, ויקהל, עמ' תשכא: בוא וראה כמה חמורה שבת שהיא שקולה כנגד כל מצותיה של תורה, וכן היה ר' עקיבה אומר גדולה שבת שבתורה ובנביאים ובכתובים... 5 לחלק לחלק בין המלאכות השונות ולהדגיש את החיוב שבכל אחת מהן, והשוו שבת ע"א: הבערה בכלל היתה, ולמה יצאת... לחלק יצאת. 7 חריש וקציר על פי שמ' לד, כא והשוו הוריות ד ע"ב שחייב גם על כל אחד לחוד. 8 חק השתחויה של 'לא תשתחוה'. ייחד אדיר המלכה קבע אותו האל שזה כינויו כחק לעצמו, כדי לחייב גם את הנביא שהתנבא לביטול מקצת דברי תורה ולקיום מקצת דברי תורה. 9 טירום... ואיחור על דרך מוסיפין מחול על קדש (ר"ה ט ע"א). 10 יעשו משמרת למשמרת השוו לביטוי מו"ק ע"א. 12 אפשר על דרך הכתיב החסר (איפשר) שפירושו אי אפשר, השוו ירושלמי, נדרים ג, לו ע"ד: זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאי אפשר לפה לומר ולא לאוזן לשמוע. 13 וחספי שמים שבת קיי ע"א: שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול. ממצוא חפצך – חפצך אסורין, חפצי שמים מותרין. 14 מילול ודיבור בדברי חולין, השוו שבת שם: שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. דבור – אסור, הרהור – מותר. 15 ועונג לקרותו יש' נח, יג, והשוו תנחומא, וירא א: והשבת נתנה לישראל לקדושה לענג ולמנוחה ולא לצער. 16 נורא כינוי לאל.

מאורות

סילון ממאיר סלה והסלה פלחא שובק
ערש המרועננת מיגר ופיגר ורחק המחק
פינת טירתי מי יעיפני ובאבקה אתאבק
צהרד שמש צדקה אפוש כעגלי מרבק

5 ככ' וזרחא לכם יראי שמי 'שמש צדקה ומרפא בכנפיה ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק' מל' ג, כ
ב' יוצר

[אהבה]

קלותי דלותי משאוב גמאת קובעת מציון
רועי הגידה לי היש לרעלי קציון
שכני מתי תשכון ותפקוד עון עוציון
תרהיבנה כעין יונה תאבה שצרי ציון
ככת' אהב יי שצרי ציון 'מכל משכנות יעקב'

5 תה' פז, ב
ב' הבוחר

נוסח היסוד: א. חילופים: ה, ח (טורים 3–5).
3 אתאבק [אתחבק ח

1 סילון ממאיר כינוי לאויבי ישראל (יח' כח, כד). סלה והסלה כמו דחה והזניח. פלחא שובק את ראשי העם (נח' י, כה).
2 ערש המרועננת הכוונה למקדש (שה"ש א, טז). ורחק המחק על פי קה' ג, ה וכאן: והסתתרה השכינה. 3 פינת טירתי
אל בית מקדשי, פנת יקרת (יש' כח, טז). מי יעיפני השוו תה' נה, ו. 4 צהרד בעת שתזריח. אפוש לשון 'ריבוי'. מעין
החריזה של הפיוט הזה מצאנו בסילוק 'ויכון עולם על מלאתו' לקליר: ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק / כאבקת רוכל להתאבק /
[...] בימין רוממה להתחבק [...] (מחזור לבני רומא, קפה ע"א).

נוסח היסוד: א. חילופים: ה, ח. נדפס: זולאי, מפי פייטנים נג.
4 תרהיבנה כעין [תרהבה נא לעין ח

1 משאוב מלשאוב ולמוץ. גמאת כמו גמיאת. קובעת מציון כוס המשקה (יש' נא, יז). 2 רועי הוא האל (תה' כג, א).
הגידה לי שה"ש א, ז. קציון קץ. 3 שכני במשכני, בירושלים. עוציון אדום (עוץ), והשוו לחריזה וישלח, זולת 43–46.
4 תרהיבנה כעין יונה שה"ש ו, ה, והכוונה לירושלים.

זולת

וישלח | אגור / הוד חגור / [לז]ל גור / בפצור
בנות בקיבול / בית זבול / שלום בגבול / ליאצור
גמר ונשמר / ולא הימר / פיקוד מאמר / לנצור
'המלך שלמה ויקח את חירם מיצר'

מל"א ז, יג

5 בן | דבר דור / המבטא לנדור / כמשלו לאדור / בממלכתו
השפיל והיבין / להביא בבין / איש מבין / למלכותו
וימלא לתלוש / מידות שלש / ויתיצב לפלוש / במלאכותו
'ויבא אל המלך שלמה ויעש את כל מלאכתו'

שם יד

10 ויצר | זוג צמודים / כזהב חמודים / כשני צמידים / לשאנני
חללם טבע / אצבעות ארבע / ותכשיטם קבע / שוטני
טיבס וחרט / נחושת מחרט / יצק ופ[רט] / לשאנני
'וחוט שתיים עשרה <אמה> יסוב את העמ[יד] השני'

שם טו

15 ושת | ימוני חליות / בעמוד תליות / למראית גליות / ולתבנית
כלולות לנצרה / [ש]תים לאצרה / בלא צורה / ותבנית
לחוץ מוקפות / [ה]שלש המוספות / העליונות העדופות / כשושנית
'חמש אמות קומת הפ[תרת] הש[נית]'

שם טז

נוסח היסוד: א. חילופים: ח, ט (טורים 1-20, 29-32).

1 זולל] חט 2 בגבול] חט בזבול בכה"י 3 גמר] גור ח 5 כמשלו] במשלו חט 6 להביא] ח להבין בכה"י למלכותו] חט בממלכתו בכה"י 9 ויצר] ויעש ח 10 ותכשיטם] ח ובתכשיטין בכה"י שוטני] שושני ח 11 יצק] וצק ח 13 ושת] ושני בכה"י 14 לנצרה] (לעצרה) [לנצרה] ח 15 כשושנית] כצוירנית ח

1 אגור כינוי לשלמה. זולל גור בן לשבט גור אריה יהודה. בפצור בהפצרה. 2 בנות...בית זבול על פי מל"א ח, יג. שלום בגבול תה' קמז, יד. 3 פיקוד...לנצור תה' קיט, נו. 5 בן דבר דור בן מנהיג הדור, דוד, שאמר לבנות את בית המקדש כאשר נכונה הממלכה בידו. כמשלו לאדור כאשר הממלכה נכונה בידו. 6 איש מבין את חירם. 7 וימלא...מידות שלש חירם לקח לו חכמה, תבונה ודעת (שמ"ר מח, ז). לפלוש במלאכותו להיכנס לתפקיד. 9 כשני צמידים על פי בר' כד, כב, ולדימוי פייטני השוו קדושת שבת וראש חודש של הקליר 'תמכו זה בזה כמו צמידים שנים'. לשאנני לקלס אותי כאילו בשני הדסים. 10 אצבעות ארבע על פי יר' נב, כא. קבע שוטני עשק נבוכדנצר (מל"ב כד, יג). 11 נחושת ממורט על פי מל"א ז, מה. לשאנני להמון בית ישראל. 13 ימוני חליות כותרות מיומנות ויפות. 14 שתיים לאצרה בלא צורה השוו מדרש מ"ט מידות, אוצר מדרשים, ב, עמ' 296: שתי אמות התחתונות של כותרת היו שוות לעמוד, שלא היו בהן צורה ושלוש העליונות היו עודפות לחוץ המוקפות צורה שנאמר שבכים מעשה שבכה (מל"א ז, יז) כמין לולבין של דקל היו מוקפות. 15 השלש המוספות יחד עם שתיים הראשונות מקיימות את לשון הכתוב בחתימה: חמש אמות קומת הכותרת. כשושנית מעשה שושן (מל"א ז, יט), ושמה עדיף נוסח כצוירנית.

יוצרות רבי שמואל השלישי

וכותרות | ממעל חיבר / אשר לעבר / צייר וחיבר / נתאמות
נסדרים נסורים / שני טורים / קטורים עטורים / לדמות
שבים סבובים / כמין לולבין / בדקל שלובים / בחקמות
'מעשה שושן באולם ארבע אמות'

מל"א ז, יט

20

ויקם | עשות בפזרות / מעשה שרשרות / מקושטות ומקוטרות / העז
פעולים בפזרות / ארבע מא[ו]ת / רמונים להלאות / ולהרעז
צימד אמרפל / [ו]הבסיס בהיכל / ארבעה ככל / ועז
'ויקם את העמוד' השמאלי ו'יקרא' את שמו' בועז'

שם כא

ועל | קומת הצפת / חמש נרצפת / קשוט מיצפת / בלימודים
רוב הקפו / שלש בגופו / וחוט יקיפו / ללמדים
שבועה לכותרת / בלי תותרת / ולשנית נכתרת / צמודים
'מעשה שושן ות'תם' מל'אכת' העמודים'

שם כב

תוגי תוקף / תולשני כעקף / ובית המועקף / השמים
תקוה ייפח / וקדר סיפח / וצר קיפח / שוממים
תזכור ברית / תחון שארית / תמציא אחרית / להמומים
תמה תכשיר / לרנן ולהשיר / לישרו [ב]שיר / בימים / ונשיר לך שיר וג'

17 וחיבר ואיבר ה 19 שבמים סכנ[ים] ט לולבין לולבים ה בדקל כדקל חט 21 ומקוטרות ומקושטות ה 22 להלאות להנאות ה ולהרעז ה מורעז בכה"י 23 צימד אמרפל צומד אמרכולי 'אמרכלי' ה והבסיס בהיכל ה הבליע ובהיכלי ה ככל בכלי ה ועז מלעז ה 24 השמ[ן] השני בכה"י 25 קשוט קישוט ה בלימודים בלימודים ה 26 רוב רוחב ה בגופו כגופו ה ללמדים לממדים ה 27 בלי כלי ה ולשנית ולשנים ה 29 תולשני תולשי ה המועקף המוזקף ט 30 ייפח יינח בכה"י קיפח וקיפח חט 32 לישרו כשיר כשרו ש[...]. ט ונשיר לך שיר וג' ונש' מי' ה

17 וחיבר בח"נ ואיבר, והוא כמו חיבר לאיברים, והשוו מדרש מ"ט מידות. 18 נסורים פונים לכל עיבר. 21 בכותרות בכבלים. העז הקיף את כותרות העמוד בשרשרות. 22 ארבע מאות רמונים על פי מל"א ז, מב. להלאות ולהרעז צמד נרדפים של עברית וארמית, והכוונה לרימונים שתפקידם לכסות את שתי גולות הכותרות. 23 אמרכל הכוונה לחירם. ארבעה טורי עמודי ארזים (מל"א ז, ב). ככל ועז כאשר סיים התגבר והתחזק. 25 הצפת היא הכותרת אשר נמשכת ונרדפת חמש אמות (דה"ב ג, טו). מיצפת מכוסה, ויצר שורש תנייני יצ"ף על פי צורות העתיד ויצף. 26 רוב הקפו שלש בגופו שלוש האמות העליונות המקושטות הרכיבו את רוב היקפה של הכותרת. וחוט יקיפו ללמדים באורך שתיים עשרה אמה כנלמד (מל"א ז, טו). 27 שבעה גדילים (מל"א ז, יז). בלי תותרת בלי שארית. 29 תוגי תוקף כמו תוגתי התגברה. תולשני כעקף כאשר בא לעקור אותי בדרכי מרמה. ובית המועקף בית המקדש המתנשא ומתפתל, ואולי יש להעדיף את הגרסה המוזקף (ח"נ). 30 תקוה ייפח על פי ותקותם מפח נפש (איוב יא, כ). ויצר כאן את הצורה על פי שורש יפ"ח. וצר קיפח והאויב היכה. שוממים כינוי לישראל. 31 שארית כינוי לישראל. 32 תמה כינוי לישראל. לרנן ולהשיר השוו בשלח, זולת 10. לישרו בשיר בימים כמו ששרו לך שיר על הים, ויצר כאן פועל משני יש"ר מן שיר"ר.

אחרת לל[שלישי]

[מי כמכה] שְׁלֹשׁ תִּקְרֹות יִקְרֹות מִשְׁפָּן עֹזִי צוֹיְתָה לְקֹרֹות
מֹול שְׁלֹשׁ מַעֲוֹנוֹת עַל מִזְבַּח רוֹם מְקוֹרוֹ[ת]
וּמִי דוּמָה לֶךְ וּתְצַבֹּור לִי כֶסֶף מִזְ[וֹקָק] לְטוֹת [קִירוֹת]
אֲבָקָה בְּשׁ[וֹר] יִבְנוֹת כְּשִׁדִּים בְּדִבְרֵי מְקַרְקֹרֹות
לְהַגְתִּי אֵיָה מִחֲרִיב סוּפָה וּמִיָּבֶשׁ נִבְכִי מְקוֹרוֹת 5

י"י מלכינו

שְׁחֹותִי עַד מוֹשְׁלִים בְּמוֹשְׁלִי מְשָׁלוּ
מִשְׁכָּנוֹתִי שְׂבָעָתָם מִיוֹם גִּיאָרְתָה וַיִּתְנַשְׁלוּ
וַתִּשְׁעִים וּשְׁלֹשָׁה כְּלִי [שִׁי]רוֹתִי שָׁלְלוּ
אֲסִירִי הִתְקַנָּה נִדְדוּ וְלֹא שָׁקְטוּ וְלֹא שָׁלוּ
לֹז בָּלֹז כְּשָׁלוּ בְּחֶרֶב בְּשָׁבִי וּבְלֶהֱבָה נִכְשָׁלוּ 5

נוסח היסוד: ז.

4 אבכה] אבכת בכה"י

1 שלש תקרות של עורות תחשים, עזים ואילים, והשוו פקודי, גוף יוצר 40. 2 מול שלש מעונות ירושלים ובית המקדש נמצאים ברקיע הרביעי (זבול) ומעליו יש עוד שלושה רקיעים: מעון, מכון וערבות. השוו חגיגה יב ע"ב (ב). מזבח רוֹם נמצא במקדש של מעלה. 3 ותצבור לי דוד צבר שבעת אלפים ככר כסף מזוקק עבור עבודת המקדש. כסף מזוקק לטוח קירות על פי דה"א כט, ד. 4 בנות כשדים זו בבל שהחריבה את הבית (יש' מז, ה). 5 להגתי אמרתי. מחריב וכו' דיבור האל אל בבל (יר' נא, לו).

נוסח היסוד: ו.

1 משלו] (מ)נ[שלו בכה"י

2 משכנותי שבעתם אלו שבעה משכנות, השוו בר"ר נד ד, עמ' 580: אתה נתתה לו שבע כבשות כנגדן מחריבין מבניך ז' משכנות, אהל מועד וגלגל נב וגבעון ושילה ובית העולמים תריין. ניארתה חיללת את מקדשך (אי' ב, ז). 3 ותשעים ושלשה כלי שירותי הם כלי השירות הנחוצים לעבודת היום (תמיד ג, ד). והשוו גיטין נו ע"ב. 4 אסירי התקוה הם ישראל (זכ' ט, יב). ולא שקטו ולא שלו על פי איוב ג, כו. 5 לז בלו איש באחיו (וי' כו, לז). בחרב בשבי ובלהבה נכשלו נבואת דניאל (יא, לג) כולה כבר נתקיימה בי.

ועד מתי הול לא הל

חופש פסך ובמהל

בטלו משושי הצהל

רוששתי פי הייתי נבהל

יאמר לנחות במנהל 10

ועופי אשר קדח איחל

כול יוכל ויבהל

הנה להשיב רבת הקהל

ככ' 'הנני מביא אתם מארץ צפון וקיבצתי' מי'רכתי' ארץ' במ עור ופסח הרה וילדת
יחדו קהל גדול ישובו הנה'

יר' לא, ז

נוסח היסוד : ו.

6 הול לא הל לא האיר באורה, והשוו בשיר משתה לדונש: שתה אחי וגיל וצהול / עלי שחר כי הל הול...ולבתולה [פני]מה
קום / ואלינו בכוס תנהל (אלוני, דונש בן לבראט, עמ' קח, קפד-קפה). 7 חופש פסך ובמהל הוא כינוי לאל החופש ומאיר.
פסך ובמהל מבני אשר המיוחסים (דה"א ז, לג), וכאן הוא כינוי לישראל שבעבר האל רומם והילל, והשוו עוד סוכות, מי
כמכה 5, וכן בארי, פיוטי דוד הנשיא, עמ' 133: ייחסת משפחותיה כבמהל ופסך. 9 הייתי נבהל על פי תה' ל, ח. 10 במנהל
על דרך שם הפעולה 'ניהול'. השוו בחריזה של ראש השנה ב, זולת 5-8: ומסליל מרוצת כל מנהל / [...] לחשכם מבהל / אספו
עם קדשו קהל. 11 איחל נגזר מלשון 'אחיל' (קדחת), והוא מן הארמית. 12-13 ויבהל הנה יבהיל לציון, ועל דרך הפסיחה.
13 רבת הקהל הוא הקהל הגדול של הפסוק החותם.